

УДК 327.7

Захаренко К.,
здобувач, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
gileya.org.ua@gmail.com

ПАРТІЇ І ПОЛІТИЧНІ РУХИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Аналізується місце та роль політичних партій та рухів у інформаційній безпеці суспільства; автор доводить, що одним з основних завдань реалізації інформаційної політики політичної партії є встановлення політичного протистояння між громадянами і владою з метою захисту їх інтересів. Тому інформаційна партійна політика має бути інструментом відстоювання не вузькопартійних уподобань, а засобом ретрансляції демократичних норм та цінностей. Політичні сили і їх лідери повинні бути зразками втілення найвищих стандартів інформаційної та політичної культури. А відстоювання інтересів клану, регіону або окремої партії – неприпустимим явищем у демократичному суспільстві, в якому має зберігатися певний баланс у діяльності провладних і опозиційних політичних партій, об'єднань та рухів. Однак в Україні досягти консенсусу між ними буває дуже важко. Адже наслідком функціонування рознормованих політичних сил є формування нестабільних правлячих коаліцій, мінімальне врахування з їх боку яких думки опозиції знижує цінність парламентського представництва. З огляду на це заслуговує на увагу розгляд особливостей діяльності державницьких та опозиційних партій і політичних рухів в інформаційному просторі, а також їх вплив на безпеку особистості й суспільства.

Ключові слова: людина, політика, культура, партія, політичний рух, політична опозиція, інформаційна політика, інформаційна діяльність.

У розвинутих демократичних суспільствах і державницькі, і опозиційні політичні партії у конкурентній боротьбі діють за принципом: не нашкодь державі. Їх політична боротьба в суспільному та інформаційному просторах регламентована не тільки законодавчо, але й наявними стандартами політичної культури. Інша ситуація склалася в країнах з нестійкими демократичними традиціями, коли інформаційна діяльність політичних сил може загрожувати безпеці особистості та суспільства. До таких держав належить, зокрема, й Україна. Тому визначаючись термінологічно, зазначимо, що у нашому дослідженні поняття «державницькі партії» та «провладні партії» використовуватимуться як синонімічні.

Для визначення сутності інформаційної діяльності провладних й опозиційних політичних партій та їх вплив на безпеку особистості та суспільства необхідно з'ясувати, яка модель політичної опозиції склалася в тій або іншій країні. Спираючись на дослідження Г. Гаврилова можна виокремити низку типових моделей опозиції, що формуються в рамках відповідних типів політичних систем: політична опозиція в гомогенних біполярних системах; в багатоскладних біполярних системах; в багатоскладних багатополярних системах; в гомогенних багатополярних системах [1, с. 8]. Вочевидь, що тип політичної системи та модель існуючої опозиції у певній державі детермінують здійснення інформаційної політики суб'єктами політичної конкуренції, які в свою чергу впливають на інформаційну безпеку особистості та суспільства.

Узагальнюючи науковий доробок Г. Гаврилова, О. Масловської та Т. Ткаченко, дамо розгорнуту характеристику моделей політичної опозиції як підґрунтя інформаційної діяльності провладних та опозиційних партій [2].

Модель політичної опозиції в консенсусних біполярних системах (Великобританія, США) характеризується абсолютною перевагою системної опозиції, що обумовлено наявністю консенсусу відносно

основних принципів державного устрою. Опозиція формується на однопартійній основі. У зв'язку з тим, що виконавчу владу в цих системах формують переможці виборів, то основні методи опозиційної боротьби перебувають в електоральній сфері.

З нашого погляду, у розглянутій вище системі інформаційна політика партій обумовлена глибокими історичними традиціями втілення демократії, і її реалізація має мінімальні ризики для безпеки суспільства та особистості. В таких політичних системах вже визначені принципи, стратегічні напрями розвитку країни, що позитивно впливає на стан національної та інформаційної безпеки.

Модель політичної опозиції в конфліктогенних біполярних системах характеризується наявністю в суспільстві двох потужних сегментів, передбачає формування опозиції за сегментарним принципом, що не передбачає врахування інтересів малих груп. Постійне прагнення однієї з політичних сил до одноособового завоювання влади є чинником формування несистемної опозиції, діяльність якої здатна призвести до розколу системи. Прикладами такої моделі політичної опозиції є Туреччина, Єгипет, Пакистан, Йорданія, деякі азійські країни.

На нашу думку, така модель політичної опозиції є підґрунтям до жорсткого протистояння між політичними силами, яке відображається зокрема й у інформаційній боротьбі між ними та може переходити у збройні конфлікти і повстання, що несе загрозу безпеці особистості та суспільства. У таких системах доступ опозиційних партій до ЗМІ є обмеженим, що спонукає їх використовувати різноманітні канали для агітації та пропаганди. Варто згадати так звану «арабську весну», коли саме за допомогою соціальних мереж відбувалося згуртування опозиційних сил для подальших радикальних дій.

Наступна модель політичної опозиції в консенсусних багатополярних системах характеризується тим, що опозиція має переважно системний характер; при цьому наявність несистемної опозиції не виключається, проте вона представлена у вигляді політичних маргіналів. Сегментарний принцип формування опозиції значно знижує перспективи опозиційних сил отримати владу електоральними засобами, опозиція може формуватись на коаліційній основі. Опозиція має консенсусний характер, що пояснюється прагненням всіх потужних сегментів суспільства до збереження стабільності системи. До цієї моделі політичної опозиції належить переважна частина континентально-європейських країн. Найбільш розвинена консенсусна система врядування за умов політичної багатополярності в Австрії, Бельгії, Нідерландах, Швейцарії.

Вищезначена система має плюралістичний характер й характеризується етнонаціональною, релігійною та політичною строкатістю, але разом з тим у вищенаведених державах сформувалися традиції та механізми реалізації суспільного консенсусу на основі базових демократичних принципів. У інформаційній політиці партій в такій системі, як правило відображені інтереси певного електорального сегменту, який представляє та або інша політична сила. Боротьба політичних партій у інформаційній сфері є вираженням суспільної дискусії з злободенних питань: легалізація

наркотиків та одностатевих шлюбів, міграційна політика держави, місце країни у європейських процесах тощо. Такі інформаційні баталії провладних та опозиційних політичних сил як правило не становлять загрозу національній безпеці у всіх її вимірах.

Інша модель політичної опозиції представлена в конфліктогенних багатополарних системах і характеризується формуванням опозиції за принципом клієнтелізму, що є результатом елітизованого політичного процесу. Протиставлення гравців є досить жорстким, що істотно звужує поле пошуку консенсусу. Наслідком наявності великої кількості політичних сил, жодна з яких не здатна отримати владу самостійно, є формування нестабільних правлячих коаліцій, мінімальне врахування думки опозиції з боку коаліції знижує цінність парламентського представництва, внаслідок чого опозиційні сили максимально направляють свої зусилля на отримання влади. Таким системам притаманна практика блокування роботи парламенту, а відповідно й дій виконавчої влади, що призводить до імобілізації всієї системи. Така модель політичної опозиції притаманна, наприклад, Грузії, Україні.

Інформаційна політика провладних та опозиційних партій у такій системі є достатньо агресивною та безкомпромісною, що негативно впливає на розвиток інформаційної культури та захист безпеки людини й суспільства. Часто-густо політичні партії в таких системах не шукають консенсусу, а прагнуть повної перемоги. В своїй інформаційній політиці як провладні, так і опозиційні партії можуть використовувати технології та політичні штампи, що шкодять безпеці особистості й суспільства. Так, в Україні Партія регіонів заробляла політичні дивіденди протиставляючи Захід й Схід країни, спекулюючи на питанні російської мови, вступу України до НАТО тощо. В свою чергу Комуністична партія активно експлуатувала ідею відновлення Радянського Союзу у іншій формі, ідею підняття добробуту бідних прошарків населення за рахунок більш заможних. Інформаційна політика таких партій мала популістський, недержавницький, антиукраїнський характер, що наносило значну шкоду безпеці особистості та суспільства.

В свою чергу, модель політичної опозиції в однополарних системах характеризується концентрацією влади в руках одного суб'єкта (глави держави, партії чи державного інституту). Опозиція може мати системний характер, що проявляється у внутрішньопартійній міжлітній боротьбі, та несистемний характер, що передбачає потенційну можливість насильницької зміни режиму. До цієї моделі політичної опозиції можна віднести – Індію, низку країн Латинської Америки, Росію, Білорусь, Туркменістан, Узбекистан, Таджикистан, Казахстан.

Така модель політичної опозиції частіше за все існує у авторитарних політичних системах. Опозиційні партії в такій системі мають обмежені можливості щодо проведення відкритої, конкурентної інформаційної політики, оскільки існує цензура та основні медіа-ресурси зосереджені у державі й провладних політичних партій. Здійснення провладними політичними силами інформаційної політики може мати маніпулятивний, викривлений характер. Суспільство й громадяни значно обмежені у праві на отримання

достовірної інформації, що становить небезпеку для їх життєдіяльності. Маніпулятивна, зомбуюча інформаційна політика провладних політичних партій становить значну небезпеку для суспільної свідомості, адекватності сприйняття людиною оточуючого світу (наприклад, сучасна Росія).

Продовжуючи аналіз інформаційної діяльності державницьких й опозиційних партій та політичних рухів, зазначимо їй притаманні так звані фейкові процеси. Як зазначає Н. Астряб, особливо це стосується сфери політичних інтересів як провладних, так і опозиційних партій, а також певних елементів структури громадянського суспільства та суспільної свідомості. Слово «фейк» прийшло з англійського середовища, де мало сленгове підґрунтя і перекладається як фальшивка, підробка, несправжній, неістинний тощо. Використовується для визначення чогось фальшивого, знеціненого через його не ідентичність. Спираючись на науковий доробок М. Кармазіної вищезначена дослідниця наводить приклад фейк-утворень на прикладі виборів до Верховної Ради України у 2012 році. Так, на середину 2012 року в Україні функціонувало 202 партії, а у парламентських виборах брала участь лише 21 партія. Отже, більшість партій були фейк-учасницями виборчого процесу. Деякі партії виступали як «технічні», що обслуговували «партію влади», тому вони розглядаються як продовження адміністративного ресурсу. Наступний момент – непрозорість ситуації з партіями для суспільства: недоступність інформації про програмні документи та аспекти діяльності; непрозорість партійного фінансування; закритість механізмів зміни лідера. Отже, партійне середовище як зазначає М. Кармазіна, виступає як середовище фейків, партій-привидів, що є викривленими каналами зв'язку між владою та суспільством [3, с. 491–492].

Фейкові партійні структури або не здійснюють інформаційної діяльності взагалі, або здійснюють пряме й опосередковане інформаційне обслуговування потужних політичних партій. В будь-якому випадку їх діяльність сприяє викривленню інформаційного та політичного просторів держави й чинить негативний вплив на інформаційну безпеку особистості та суспільства.

Особлива активізація інформаційної діяльності партій та політичних рухів спостерігається під час виборчих кампаній. Нажаль, українські політичні партії (як провладні, так і опозиційні) за останні роки застосовували різноманітні інформаційно-пропагандистські технології, які негативно впливають на інформаційну безпеку людини та суспільства. У рекламно-агітаційній кампанії партії використовують такі технології, як «наклеювання ярликів», НЛП-технології, антиреклама та ін.

«Наклеювання ярликів» є одним з найпростіших прийомів, який заснований на «навіюванні» і може носити деструктивний характер. Наклеювання ярликів до політичних діячів використовується для того, аби зганьбити їх особу за допомогою образливих епітетів чи метафор, які викликають негативні враження. Використання НЛП-технологій в електоральному процесі спрямовано на підсвідомість людини задля нав'язування їй певних думок та оцінок, які у кінцевому рахунку

впливають на її вибір. До НЛП–технологій входять різні прийоми: 25–й кадр, лінія часу, субмодальність тощо. За допомогою НЛП політики змушують виборців діяти на свою користь, і в результаті, замість можливості самостійно й свідомо визначитися зі своїм вибором, громадяни отримують порцію жорстких наказів через підсвідомість [4, с. 110–111].

Деструктивний характер інформаційної діяльності провладних та опозиційних політичних партій та рухів репрезентований так званою антирекламою. За своєю формою та змістом антиреклама істотно відрізняється від традиційних зразків реклами. Вона завжди направлена проти конкретного політичного опонента або всіх опонентів. Прикладом можуть слугувати політичні анекдоти, спеціально створені й запущені у ЗМІ чутки, які виступаючи засобами антиреклами створюють негативний образ політика, партії, громадського діяча, які поступово втрачають авторитет і повагу.

Відповідно вищевказані технології дезінформують громадян, негативно впливаючи на їх вибір тої або іншої політичної сили, в кінцевому підсумку їх застосування порушує основоположні принципи інформаційної безпеки особистості та суспільства.

Особливо небезпечною деструктивною технологією для інформаційної безпеки громадян і суспільства в цілому, яку застосовують провладні політичні партії та рухи є адміністративний ресурс. У інформаційному плані його сутність полягає в тому, що всі державні та провладні медіа–ресурси працюють задля перемоги певної політичної сили (або декількох політичних сил). При цьому для опозиційних партій та політичних рухів створюються штучні неконкурентні умови у фінансовому та організаційному плані, або їх представників під різними приводами не допускають на державні та провладні медіа. Відповідно громадянин втрачає можливість зваженого, об'єктивного вибору, може мати викривлену думку про діяльність певної політичної партії, що безумовно негативно впливає на національну та інформаційну безпеку держави й суспільства.

На думку фахівців, можна виокремити три способи використання адміністративного ресурсу: прямий адміністративний тиск на виборців, включаючи підкуп, погрози й підтасування результатів голосування; тиск на конкурентів у всіх можливих формах: інформаційна блокада, відсторонення від виборів, карне переслідування тощо; використання адміністративного ресурсу для ефективного проведення власної виборчої кампанії кандидата (партії) влади [5, с. 477].

Взагалі, природа некоректних і деструктивних технологій має маніпулятивний характер. Маніпулювання масовою свідомістю є на сьогодні чи не найважливішим інструментарієм в арсеналі засобів здобуття влади та отримання політичних дивідендів. При цьому у виборчій боротьбі сам виборець зусиллями політиків та політтехнологів перетворюється з суб'єкта політичного процесу на об'єкт цілеспрямованого психологічного впливу [6, с. 249].

Політичні партії, що застосовують вищевказані інформаційні технології фактично підривають основи вільного, демократичного волевиявлення громадян, посягаючи таким чином на національну (інформаційну зокрема) безпеку громадянина, суспільства й держави.

Подолати вищевказані негативні тенденції у діяльності, перш за все, провладних політичних партій дозволять принципи та норми інформаційної діяльності розроблені у Європейському співтоваристві. Відповідно до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи ЗМІ при розміщенні політичної реклами мають забезпечити рівне і недискримінаційне ставлення до всіх політичних партій і кандидатів, які прагнуть придбати рекламний простір; приймаючи замовлення на розміщення платної політичної реклами, забезпечити її розпізнавання як такої згідно з вимогами законодавства та нормами саморегулювання. Також норми законодавства чи саморегуляції мають забезпечити, щоб, оприлюднюючи результати соціологічних досліджень, ЗМІ надавали громадськості необхідну інформацію, що дасть змогу зробити висновки про достовірність таких досліджень, наприклад указати: політичну партію, організацію чи особу, яка замовила та оплатила дослідження; організацію, яка проводить дослідження, та застосовану методику; розмір вибірки та значення статистичної похибки дослідження; період часу проведеного дослідження [7].

Інформаційна безпека особистості й суспільства пов'язана не тільки з діяльністю різноманітних партій, а й політичних рухів, які є активними учасниками суспільно–політичних процесів, що знаходить своє відображення у інформаційному просторі. Представники теорії нових суспільних рухів – Ю. Габермас А. Мелучі, П. Гунделах, Р. Інгельхарт зазначали, що великий вплив на розвиток суспільно–політичних рухів має розвиток демократії. Рухи в сучасних умовах зосереджені на нових проблемах, нових аспектах соціальних конфліктів. Як підкреслює Н. Смелзер старі суспільні рухи – рух за об'єднання робітничого класу та революційні рухи, які розуміються в контексті марксистського світогляду, – були в основному вичерпані, так само як і марксистський аналіз суспільства [8, с. 62].

У сучасних умовах сутність та характер суспільно–політичних рухів зазнав певних трансформацій. Одним з важливих аспектів їх діяльності стала саме інформаційна складова задля реалізації просвітницької, правозахисної, агітаційної функцій. Аналізуючи сучасні тенденції розвитку суспільно–політичних рухів, Е. Гідденс запропонував таку їх типологію: трансформативні рухи, реформаторські рухи, рухи порятунку, альтернативні рухи [9, с. 89].

В останній час в Україні активну інформаційно–просвітницьку діяльність здійснював суспільно–політичний рух «Чесно», який був започаткований групою активістів спільно з представниками партнерства «Новий Громадянин». Рух є відкритою платформою для приєднання громадських організацій та індивідуальних учасників, він не підтримує жодного політика чи політичну силу. Рух здійснює постійний моніторинг діяльності представників влади, зокрема, його членами було розроблено шість критеріїв добросовісності політиків: відсутність фактів порушень прав і свобод людини; незмінність політичної позиції відповідно до волевиявлення виборців; непричетність до корупційних дій; прозорість задекларованих доходів та майна та їх відповідність способу життя; особисте голосування в парламенті; участь у засіданнях парламенту та роботі комітетів. Спільно з журналістами та громадськими

активістами аналітична команда руху «Чесно» перевірила спочатку 450 народних депутатів, а потім – понад 2500 кандидатів на відповідність цим критеріям [10, с. 69].

Відповідно вищезначена інформаційна діяльність руху «Чесно» сприяла поінформованості громадян, дозволяла їм обирати найдостойніших серед політиків, надавала громадянам об'єктивну інформацію щодо діяльності політичних партій та їх представників у парламенті, інших органах влади. Вочевидь, інформаційно-просвітницька діяльність даного руху сприяла зміцненню безпеки особистості й суспільства, попереджаючи громадян про корупціонерів, непрофесіоналів у політиці тощо.

У 2013 р. в Україні сформувався новий громадсько-політичний рух – Євромайдан, головна його ідея – європейський вибір України. Народжений Євромайданом громадсько-політичний Рух базується на політичному плюралізмі, різних структурах управління. Наскільки ефективним стане цей рух покаже час. Багато залежить від волі всіх учасників Євромайдану, а головне – від його лідерів. Структура управління рухом має відповідати настрою у суспільстві, зокрема, тому факту, що громадськості довіряє більше людей, ніж політичним партіям, адже Рух не може бути утворенням партійних структур, він має бути відкритим [10, с. 69].

Необхідно зазначити, що особливу роль інформаційна діяльність політичних рухів відіграє під час значних суспільних трансформацій, наприклад, перехід від тоталітаризму або авторитаризму до демократії, коли опозиційних партій, ще немає (тоталітаризм) або їх діяльність є значно обмеженою (авторитаризм). Вищезначена діяльність політичних рухів в таких умовах є двійстою: з одного боку вона сприяє демократизації суспільства, а з другого може становити загрозу національній безпеці авторитарної або тоталітарної держави.

Як зазначає В. Бусленко, характеризуючи системні зміни на пострадянському просторі, на етапі лібералізації спостерігаємо діяльність громадсько-політичних організацій та суспільно-політичних рухів, опозиційно налаштованих до комуністичної влади, які вимагають системних змін. В цей час проявляється така риса опозиції як організованість. Дійсно досить складно уявити собі неорганізовану масу людей, що борються за домінуючий політичний ресурс. Малоімовірно, що неорганізована група могла б ефективно цей ресурс використати. Не маючи інституційних важелів впливу на владу, опозиція активно використовувала різноманітні форми мобілізації мас: мітинги, страйки, демонстрації, пікетування тощо. Прямі форми демократії були на той час досить ефективним інструментом впливу на владу [11, с. 316].

Притому сама демократична опозиція, за визначенням А. Степана, виконує наступні функції: опір інтеграції в рамках режиму; захист зон автономії проти режиму; підірвання легітимності режиму; збільшення політичної ціни авторитарного правління; створення сприйнятливої демократичної альтернативи [12, р. 45].

Ці функції при відсутності опозиційних політичних партій особливо чітко проявлялися в діяльності суспільно-політичних рухів, які мали масовий характер і включали в себе новостворені громадські

організації різного спрямування. Частина з них пізніше трансформувалися в опозиційні політичні партії. Така тенденція спостерігалася в Польщі (Солідарність), Україні (Народний рух України). Так з НРУ вийшли такі партії націонал-демократичного спрямування як ДемПУ, УРП, УСДП [11, с. 316].

Отже, опозиційні політичні рухи у авторитарних і тоталітарних країнах є вкрай необхідними, оскільки саме їх інформаційна діяльність у різних формах сприяє руйнуванню інформаційної монополії, встановленою державою. З опозиційних політичних рухів у майбутньому можуть виникнути впливові політичні партії, як підкреслювалося вище.

В свою чергу інформаційна діяльність політичних рухів при демократії створює питоме тло для її подальшого розвитку та є певним запобіжником до авторитарного чи тоталітарного реверсу. Вищезначені політичні сили є своєрідними форпостами громадянського суспільства, одним з призначень яких є безпека особистості та суспільства у різних її проявах, у інформаційному в тому числі.

Отже, політичні партії та рухи беруть активну участь у виробленні стратегії інформаційної безпеки держави. У демократичних країнах до цього можуть долучатися як провладні, так і опозиційні політичні сили. Відповідно при авторитаризмі та тоталітаризмі стратегія інформаційної безпеки є прерогативою лише провладних політичних партій. Зазначимо, що інформаційна політика самих політичних партій та рухів є важливим чинником інформаційної безпеки особистості та суспільства. У країнах з нестійкими демократичними традиціями інформаційна політика партій може негативно впливати на інформаційну безпеку людини, суспільства й держави.

Список використаних джерел

1. Гаврилов Г. А. Модели политической оппозиции: теоретико-методологический анализ: автореф. дис. ... канд. полит. наук: спец. 23.00.01 «Теория политики, история и методология политической науки» / Г. А. Гаврилов. – Екатеринбург, 2003. – 24 с.
2. Масловська О. М. Політична культура опозиції в умовах становлення демократії / О. М. Масловська // Політологічні записки. – 2012. – №6. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/j-pdf>
3. Астряб Н. Особливості фейкових процесів в українському суспільно-політичному просторі / Н. Астряб // Гілея: науковий вісник. – 2013. – №75. – С.491–493.
4. Яценко Т. В. Загальна характеристика деструктивних технологій у контексті виборчих кампаній / Т. В. Яценко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Політологія. – 2012. – Т.178, Вип.166. – С.109–112.
5. Ніколаєнко Н. Форми застосування адміністративного ресурсу в контексті виборчої кампанії / Н. Ніколаєнко // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. – К., 2010. – Вип.41 (11). – С.474–482.
6. Прасюк О. В. Маніпуляція свідомістю виборців як комунікативна технологія здобуття політичної влади / О. В. Прасюк // Збірник наукових праць ЛНУ ім. І. Франка. – Львів, 2009. – С.246–255.
7. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (99) 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%28199929015&expmem_EN.asp
8. Смелзер Нейл Дж. Проблеми соціології. Георг–Зімелівські лекції / Н. Смелзер. – 1995. – Львів, 2003. – 128 с.
9. Гідденс Е. Соціологія / Е. Гідденс. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
10. Зубар В. Роль сучасних суспільно-політичних рухів у розвитку української державності / В. Зубар // Українська

національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – Вип.26. – С.65–70.

11. Бусленко В. Політична опозиція в перехідних демократіях: категоріальний аналіз феномену / В. Бусленко // *Studia politologica Ucraino-Polona*. – 2013. – Вип.3. – С.311–317.

12. Stepan A. On the Task of a democratic Opposition / A. Stepan // *Journal of Democracy*. – 1990. – Vol.1. – №2. – P.44–46.

References

1. Gavrilov G. A. Modeli politicheskoy oppozicii: teoretiko-metodologicheskij analiz: avtoref. dis. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.01 «Teoriya politiki, istoriya i metodologiya politicheskoy nauki» / G. A. Gavrilov. – Ekaterinburg, 2003. – 24 s.

2. Maslovs'ka O. M. Politychna kul'tura opozycji' v umovah stanovlennja demokratii' / O. M. Maslovs'ka // *Politologichni zapysky*. – 2012. – №6. – Rezhym dostupu: <http://nbuv.gov.ua/j-pdf>

3. Astrjab N. Osoblyvosti fejkovyh procesiv v ukrai'ns'komu suspil'no-politychnomu prostori / N. Astrjab // *Gileja: naukovyj visnyk*. – 2013. – №75. – S.491–493.

4. Jashhenko T. V. Zagal'na harakterystyka destruktivnyh tehnologij u konteksti vyborchyh kampanij / T. V. Jashhenko // *Naukovi prac'i [Chornomors'kogo derzhavnogo universytetu imeni Petra Mogyly]*. Ser.: *Politologija*. – 2012. – T.178, Vyp.166. – S.109–112.

5. Nikolajenko N. Formy zastosuvannja administrativnogo resursu v konteksti vyborchoi' kampanii' / N. Nikolajenko // «Gileja: naukovyj visnyk»: *Zbirnyk naukovyh prac'*. – K., 2010. – Vyp.41 (11). – S.474–482.

6. Praszuk O. V. Manipuljacija svidomistju vyborciv jak komunikativna tehnologija zdobuttja politychnoi' vlady / O. V. Praszuk // *Zbirnyk naukovyh prac' LNU im. I. Franka*. – L'viv, 2009. – S.246–255.

7. Rekomendacija Komitetu ministriv Rady Jevropy № R (99) 15 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%28199929015&expmem_EN.asp

8. Smelzer Nejl Dzh. Problemy sociologii'. Georg-Zimeliv'ski lekicii' / N. Smelzer. – 1995. – L'viv, 2003. – 128 s.

9. Giddens E. Sociologija / E. Giddens. – K.: *Osnovy*, 1999. – 726 s.

10. Zubar V. Rol' suchasnyh suspil'no-politychnykh ruhiv u rozvytku ukrai'ns'koi' derzhavnosti / V. Zubar // *Ukrai'ns'ka nacional'na ideja: realii' ta perspektyvy rozvytku*. – 2014. – Vyp.26. – S.65–70.

11. Buslenko V. Politychna opozycja v perehidnyh demokratijah: kategorial'nyj analiz fenomeny / V. Buslenko // *Studia politologica Ucraino-Polona*. – 2013. – Vyp.3. – S.311–317.

12. Stepan A. On the Task of a democratic Opposition / A. Stepan // *Journal of Democracy*. – 1990. – Vol.1. – №2. – P.44–46.

Zakharenko K., applicant, National Pedagogical Drahomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Parties and political movements in the informational dimension of the modern state

Analyzes the place and role of political parties and movements in the information security of the society; the author argues that one of the main objectives of the implementation of the information policy is to establish a political party political praterstva between citizens and the government to protect their interests. Therefore, information party policy should be an instrument for settling NOT partisan preferences, but a means of relaying democratic norms and values. The political forces and their leaders should be an example embodiment of the highest standards of information and political culture. A defense of the interests of the clan, region or individual part – unacceptable phenomenon in a democratic society, which must be kept a certain balance in the activities of the pro-government and opposition political parties, associations and movements. However, in Ukraine to reach a consensus is very difficult between them. After all, the result of the functioning of various political forces in the formation of unstable governing coalitions, the minimum account on their part which reduces the value of the opinion of the opposition parliamentary representation. Considering it deserves attention peculiarities of the activities of government and opposition parties and political movements in the information space, as well as their impact on the safety of the individual and society.

Keywords: people, politics, culture, party, political movement, political opposition, information policy, information work.

* * *

УДК 141.72

Конціца Г.,
аспірантка кафедри теорії та історії політичної науки, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), delfi56@wtlen.pl

УКРАЇНСЬКІ «ФЕМЕН»: «ПОЛІТИЧНИЙ РУХ» ЧИ «ОРГАНІЗАЦІЯ»

Розглянута діяльність української феміністичної структури «Фемеп» в контексті визначення теоретичних підстав її діяльності; показано зміст її протестних акцій, роль у суспільному житті України та Західній Європі й визначено елементи, які дають підстави трактувати структуру як «рух», «об'єднання», «організація». Автор розглядає «Фемеп» як «grassroot» нових форм жіночого руху.

Ключові слова: українські «Фемеп», політичний «рух», «організація», «об'єднання», протестні акції.

«Фемеп» – українська та міжнародна громадська структура, що діє в Україні та Європі й відома своїми скандальними та епатажними акціями протесту проти дискримінації жінок, корупції та ін. Атракційність виступів «Фемеп» пов'язується передовсім з тим, що в ході акцій активістки руху «виступають топлес», оголюючи груди, і це стало візитною картою їх дій.

Суспільно-теоретична проблематика діяльності «Фемеп» вже стала предметом аналізу в українських авторів, у тому числі опублікованих у західних виданнях (М. Маєрчик, О. Плахотнік та ін.); разом з тим проблема розглядається й польськими авторами (Ю. Шиманська та ін.). Однак тема вимагає сучасного теоретичного осмислення і вивчення.

Мета даної статті полягає у тому, щоби представити діяльність «Фемеп» в Україні та Західній Європі у контексті теоретичного аналізу руху, визначити його вплив на сучасний фемінізм.

«Фемеп» розпочали свою діяльність у 2008 році, а з середини наступного року вже стали достатньо відомими [6]. До першої групи «Фемеп» увійшло більше десяти осіб, а головою організації стала Анна Гуцол. Теоретиком руху та його організатором вважають українського фемеп-мена Євгена Довлатова. Нині він вважає, що «Фемеп» створював для всіх активних жінок, а те, у що перетворили його ідею – звичайна комерція базована на сексизмі і далека від ідей фемінізму [7]. Дослідники називають «Фемеп» «новим жіночим активізмом», вкладаючи у цю формулу зміст діяльності цієї структури [2, с. 7–9].

Упродовж 2008–2010 рр. акції «Фемеп» відзначалися своєю зухвалістю; зникли й очікування, що цей вид жіночого руху приєднається до якоїсь політичної партії, стане рупором кандидата на чергових виборах, перетвориться у чийсь бізнес-проект. «Фемеп» не стали маріонетковою організацією, а у пресі з'явилися повідомлення про їх фінансовий аскетизм [3, с. 36–39].

Українські інтелектуали сприймають «Фемеп» скептично, вказуючи на їх кичовість і непослідовність, відповідно, на Заході ними захоплюються, відзначаючи їхню дієвість і послідовність. Нині український фемінізм на Заході взагалі асоціюється з фігурами «Фемеп». Українські ж феміністки дистанціюються від «Фемеп», вказуючи на те, що останні «торгують сексуалізованою жіночою тілесністю» [2, с. 7–9]. Українська суспільність не сприймає їх виступів проти церкви; обурення громадськості викликали дії «Фемеп»